

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

26.6.2014

OKM/73/050/2014

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kunta- ja aluehallinto-osasto

Viite VM093:00/2013

Asia **Lausunto metropolihallintolakia valmistelevan työryhmän väliraportista**

Opetus- ja kulttuuriministeriö lausuu otsikossa mainitussa asiassa kunnioittavasti seuraavan.

Metropolihallintoa koskeva hanke on opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan kannatettava erityisesti asumisen, liikenteen ja maankäyttöön keskittyvän metropolihallinnon osalta. Metropolihallintoa tarvitaan myös eriarvoistumisen ja segregaatiokehityksen vähentämiseksi. Valmisteilla oleva sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistus ei poista metropolihallinnon tarvetta, sillä sen avulla ei voida vaikuttaa eriarvoistumiskehitykseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kannattaa laajaa mallia, jossa hallinnon piiriin kuuluisi 16 kuntaa.

Koulutusjärjestelmästä

Opetus- ja kulttuuriministeriön toteaa koulutusjärjestelmän osalta, että väliraportissa todetusti päivähoito, esi- ja perusasteen opetus on luonteeltaan paikallista toimintaa eikä siitä vastuun antaminen metropolihallinnolle ole perusteltua.

Myöskään toisen asteen koulutuksen tehtävien antaminen metropolihallinnolle ei ole tarkoituksenmukaista. Opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla uudistetaan hallituksen rakennepoliittisen ohjelman päätöksen mukaisesti toisen asteen koulutuksen ja vapaan sivistystyön rakenteet vuosina 2014 – 2016. Näin tehostetaan koulutusjärjestelmän toimintaa ja vahvistetaan koulutuksen järjestäjien edellytyksiä vastata nykyistä joustavammin opiskelijoiden, työelämän, muun yhteiskunnan sekä alueiden muuttuviin tarpeisiin laadukkaalla opetuksella ja koulutuksella. Koulutustarpeiden alueellisia ennakointitehtäviä ei tulisi määrätä metropolihallinnolle.

Väliraportin vaihtoehto 2:ssä esitetään metropolihallinnon tehtäväksi myös palveluvastuita ja muun muassa toisen asteen koulutuksen mukaan lukien ammatillisen koulutuksen järjestämisvastuuta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle luvan ammatillisen koulutuksen järjestämiseen. Edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Ammatillinen koulutus ei ole kunnallinen tehtävä, vaan järjestäminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön lupaa. Koska ammatillisen koulutuksen toiminta-alue on pääsääntöisesti kuntaa laajempi, alueellinen tai myös valtakunnallinen, koulutuksen järjestäjä- ja omistuspohja on muotoutunut laajaksi. Ammatillinen koulutus on pääosin seutukunnallisiin, maakunnallisiin tai valtakunnallisiin tarpeisiin suunnattua ja monelta osin toimialakohtaista. Ammatillisen koulutuksen järjestäjistä (yhteensä 131) 11 on kuntia, 35 kuntayhtymää ja 86 yksityisiä yhteisöjä tai säätiöitä. Valtio ylläpitää yhtä ammatillista oppilaitosta.

Metropolialueeseen kuuluvia kuntia on mukana Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymässä (Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo ja Tuusula), Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymässä jäsenkuntia ovat Orimattila, Askola, Lapinjärvi, Myrskylä, Pornainen, Pukkila ja Sipoo. Samkommunen för utbildningen i Östra Nylandin jäsenkuntia ovat Porvoo, Sipoo, Loviisa, Pernaja, Lapinjärvi, Myrskylä, Loviisa ja Ruotsinpyhtää.

Espoon koulutuskuntayhtymässä Omniassa jäsenkuntia ovat Espoon kaupungin lisäksi Kauniainen ja Kirkkonummi. Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Luksia jäsenkuntia ovat Hanko, Inkoo, Kirkkonummi, Lohja, Raasepori, Siuntio ja Vihti.

Helsingin kaupunki ja Vantaan kaupunki ovat ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjiä.

On huomattava, että kuntapohjaisten järjestäjien lisäksi metropolialueella toimii lisäksi 28 yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämää koulutuksen järjestäjää. Kuntia on myös useiden näiden yksityisten järjestäjien omistajina. Esimerkiksi Hyria koulutus Oy:n omistajia ovat Hyvinkää, Riihimäki, Loppi, Hausjärvi sekä Hyvinkää-Riihimäen Seudun Ammattikoulutussäätiö. Oy Porvoo International College Ab:ssä omistajakuntina ovat mm. Porvoo ja Sipoo.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamista jatketaan hallitusohjelman ja hallituksen rakennepoliittisen ohjelman linjausten mukaisesti. Järjestämisluvat uusitaan 1.1.2017 lukien.

Metropolihallintoa koskeva työryhmän väliraportissa todetaan sivulla 61, että toisen asteen koulutuksen järjestämisvastuu on luonteeltaan seudullista, jopa valtakunnallista, joten se voisi soveltua myös metropolihallinnolle.

Ammatillinen perus- ja lisäkoulutus, mukaan lukien oppisopimuskoulutus, ovat toisen asteen koulutusta. Toisen asteen koulutuksen järjestäminen ei ole kuntien lakisääteinen tehtävä vaan se perustuu hakemuksesta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnettävään koulutuksen järjestämislupa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää järjestämisluvan kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle. Lupa voidaan myöntää vain laissa mainituille oikeushenkilöille.

Aikuiskoulutuslaissa tarkoitetun järjestämisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi (aikuiskoulutuslaki 5 § 1 mom.). Luvassa määrätään koulutustehtävä, joka sisältää tarpeelliset määräykset opetuskielestä, koulutusaloista, näyttötutkintoihin valmistavan koulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien sekä oppisopimusten määrästä ja erityisestä koulutustehtävästä sekä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävästä ja muista koulutuksen ja tutkintojen järjestämiseen liittyvistä asioista (aikuiskoulutuslaki 5 § 2 mom.)

Näyttötutkintoon valmistavaan peruskoulutukseen myönnetään lupa kuten ammatillisesta koulutuksesta annettu lain (630/1998) 8 ja 9 §:ssä säädetään. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Luvassa määrätään koulutustehtävä, joka sisältää tarpeelliset määräykset koulutusasteista, koulutusaloista, tutkinnoista, opetuskielestä, kunnista, joissa koulutusta voidaan järjestää, opiskelijamäärästä, erityisestä koulutustehtävästä, koulutuksen järjestämisuudosta ja muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä asioista (ammatillisesta koulutuksesta annettu laki 9 § 2 mom.).

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjäkenttä on laaja ja monelta osin myös toimialakohtainen. Kaavailulla metropolihallinnon alueella toimii useita ammatillista lisäkoulutusta järjestäviä koulutuskuntayhtymiä, kaksi ammatillista lisäkoulutusta järjestävää kuntaa (Helsinki ja Vantaa) sekä useita kymmeniä yksityisiä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjiä, joilla on opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupa. Metropolialueella toimivien koulutuskuntayhtymien jäsenkunnista osa on metropolialueen kuntia, mutta osa myös metropolialueen ulkopuolisia kuntia.

Kirjasto- ja kulttuuritoimesta

Metropolihallintolakia valmistelevan työryhmän väliraportissa esitetään kahta vaihtoehtoista toteutustapaa metropolihallinnon perustamiseksi: vähimmäistehtävät-malli ja laaja tehtävämalli. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, ettei kumpaankaan malliin sisälly kirjasto- tai kulttuuritoimeen liittyviä tehtäviä. Ottaen huomioon pääkaupunkiseudun ja metropolialueen muodostaman kokonaisuuden ministeriön näkemyksen mukaan kirjasto- ja kulttuuritoimen palvelujen tarkoituksenmukainen järjestäminen edellyttää alueen kuntien yhteistyön lisäämistä. Nykyisin esimerkiksi Helsingin, Espoon ja Vantaan kirjastot muodostavat asianomaisten kuntien rajat ylittävän palvelukokonaisuuden. Järjestely sisältää muun muassa yhteisen kirjastojärjestelmän, pitkälle viedyn aineistoyhteistyön, yhteisen logistiikan sekä yhteiset palveluperiaatteet pääkaupunkiseudun asukkaiden kirjastopalvelujen tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi.

Muita huomioita

Väliraportin kilpailukykyä ja innovaatiopolitiikkaa koskevassa luvussa on todettu, että metropolihallinto vastaisi elinkeino- ja innovaatiopolitiikan seudullisten strategisten tavoitteiden määrittelystä. Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan metropolihallinnossa tulee olla riittävän laaja asiantuntemus INKA -ohjelman metropolialueen t&k&i -toimijoiden aktivoimiseksi, sillä toimintaan sisältyy myös aineettoman arvонуonnin ja luovan talouden teemoja.

Kuten väliraportissa todetaan, edellyttää metropolihallinnon täytäntöönpano metropolihallintolain lisäksi muutoksia erityislainsäädäntöön. Säädösteknisesti olisi toivottavaa, että metropolihallinto voitaisiin määrittää oikeudellisesti metropolihallintolaissa siten, että esimerkiksi jokaiseen koulutusta koskevaan lakiin ei tarvitsisi tehdä muutoksia niiden oikeushenkilöiden osalta, joilla on mahdollisuus hakea koulutuksen järjestämislupaa, jos mahdollisuus koulutuksen järjestämiseen kuitenkin katsotaan tarpeelliseksi metropolihallinnolle antaa.

Anita Lehtiköinen

Kansliapäällikkö

Eerikki Nurmi

Lainsäädäntöneuvos

Tiedoksi Ministeri Kiuru
Ministeri Viitanen
Valtiosihteeri Kari Anttila
Erityisavustaja Esa Suominen
Erityisavustaja Jouni Parkkonen
Ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen

